Prof. dr Stevan Lilić (www.slilic.com), redovni profesor Pravnog fakulteta u Beogradu, izvodi nastavu iz predmeta Upravno pravo na osnovnim, master i doktorskim studijama na Pravnom fakultetu u Beogradu. Objavio preko 300 bibliografskih jedinica, univerzitetskih udžbenika, monografija, članaka i eseja na temu upravnog i ustavnog prava, ekološkog prava, ljudskih prava, zaštite privatnosti, javne uprave i pravne informatike.

ISBN 978-86-7630-250-5

Stevan Lilić • UPRAVNO PRAVO UPRAVNO PROCESNO PRAVO 2010

PRAVNI FAKULTET
UNIVERZITETA U BEOGRADU

STEVAN LILIĆ

UPRAVNO PRAVO
UPRAVNO PROCESNO PRAVO

- četvrto izmenjeno i dopunjeno izdanje -

BEOGRAD
2010.

Prof. dr Stevan Lilić
www.slilic.com

UPRAVNO PRAVO
UPRAVNO PROCESNO PRAVO

Izdavač
Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu
Centar za izdavaštvo i informisanje

Za izdavača
prof. dr Mirko Vasiljević, dekan

Urednik Biblioteke
prof. dr Dragan Mitrović

© Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2010.

Sva prava zadržana. Nije dozvoljeno da bilo koji deo ove knjige bude snimljen, emitovan ili reprodukovan na bilo koji način, uključujući, ali ne ograničavajući se na fotokopiranje, fotografiju, magnetni upis ili bilo koji drugi vid zapisa, bez prethodne dozvole Izdavača.

e-mail:centar@ius.bg.ac.rs

www.ius.bg.ac.rs

Prof. dr Stevan Lilić

UPRAVNO PRAVO
UPRAVNO PROCESNO PRAVO

univezitetski udžbenik za osnovne akademske,
master i doktorske studije

– četvrto izmenjeno i dopunjeno izdanje –

Beograd
2010.

SADRŽAJ

UPRAVNO PRAVO

GLAVA I
TEORIJSKE OSNOVE UPRAVNOG PRAVA

I. POJAM UPRAVE 25

A. TEORIJSKI POJAM UPRAVE 25
1. UVODNE NAPOMENE 25
2. PRAVNO-POLITIČKE KONCEPCIJE 27
a) Uprava i podela vlasti 27
b) Uprava i izvršna vlast 28
c) Pravna država, legalitet i legitimitet upravnog delovanja 30
d) Teorijski pojam državne uprave 31
e) Teorijski pojam uprave kao javne službe 32
3. SOCIO-TEHNOLOŠKE KONCEPCIJE 33
a) Upravna pragmatika 33
b) Naučna organizacija rada 34
c) Funkcije upravljanja 35
4. UPRAVA KAO SISTEM ZA SOCIJALNU REGULACIJU 36
a) Savremeni teorijski pojam uprave 36
b) Sistemski pristup 37
c) Kibernetska modelistika 38
d) Socijalna regulacija 40

B. FUNKCIONALNI POJAM UPRAVE 42
1. UVODNE NAPOMENE 42
2. FUNKCIONALNI POJAM UPRAVE U MATERIJALNOM SMISLU 43
a) Upravna funkcija – uprava kao vlast 43
b) Upravna delatnost – uprava kao javna služba 45
3. FUNKCIONALNI POJAM UPRAVE U FORMALNOM SMISLU 48

C. ORGANIZACIONI POJAM UPRAVE 49
1. UVODNE NAPOMENE 49
2. POJAM I ELEMENTI ORGANIZACIJE 49
a) Pojam organizacije 49
b) Elementi organizacije 50
1) Normativni element organizacije (cilj) 51
2) Subjektivni element organizacije (ljudi) 51
3) Materijalni element organizacije (sredstva) 55

4) Strukturalni element organizacije (organizaciona struktura) ... 58
5) Statusni element organizacije (autonomija) ... 65
3. VRŠIOCI UPRAVE ... 65
a) Subjekti ovlašćeni za vršenje upravne delatnosti ... 65
b) Organski pojam uprave ... 67
c) Javna uprava ... 68
d) Javna ovlašćenja ... 68
e) Vrste upravnih organizacija ... 69

D. TEORIJSKI POJAM UPRAVE – ZAKLJUČAK ... 71

E. POZITIVNOPRAVNI POJAM UPRAVE ... 72
1. UVODNE NAPOMENE ... 72
2. POZITIVNOPRAVNI POJAM UPRAVE U FUNKCIONALNOM SMISLU ... 72
3. POZITIVNOPRAVNI POJAM UPRAVE U ORGANIZACIONOM SMISLU ... 75
4. POZITIVNOPRAVNI POJAM UPRAVE – ZAKLJUČAK ... 76

II. UPRAVNO PRAVO ... 77

A. PREDMET UPRAVNOG PRAVA ... 77
1. KONCEPCIJE O PREDMETU UPRAVNOG PRAVA ... 77
a) Uvodne napomene ... 77
b) Tradicionalna (uža) koncepcija predmeta upravnog prava ... 78
c) Savremena (šira) koncepcija predmeta upravnog prava ... 80
d) Negativno određivanje predmeta upravnog prava ... 82
e) Predmet upravnog prava – zaključak ... 83
2. UPOREDNO UPRAVNO PRAVO ... 85
a) Evropsko kontinentalni sistem upravnog prava ... 85
b) Anglosaksonski sistem upravnog prava ... 87
c) Ostali sistemi upravnog prava ... 88
d) Međunarodno upravno pravo ... 92
e) Upravno pravo Evropske unije ... 93
1) Pravo Evropske unije ... 94
2) Načela upravnog prava Evropske unije ... 96
3) Uloga Evropskog suda pravde u stvaranju upravnog prava Evropske unije ... 98
3. UPRAVNO PRAVO I PRAVNI SISTEM ... 104
a) Upravno pravo kao deo pravnog sistema ... 104
b) Odnos upravnog prava prema drugim granama prava ... 105
4. INSTITUTI UPRAVNOG PRAVA ... 108
a) Upravnopravni odnos ... 108
b) Upravnopravna norma ... 109
c) Osnovni instituti upravnog prava ... 110
5. ZNAČAJ UPRAVNOG PRAVA I REFORMA UPRAVNOG SISTEMA ... 112

B. NAUKA UPRAVNOG PRAVA ... 114
1. NAUKA I SISTEM UPRAVNOG PRAVA ... 114
a) Opšte napomene ... 114
b) Opšte i posebno upravno pravo ... 116
1) Pojam i sadržina posebnog upravnog prava ... 116
2) Posebno upravno materijalno pravo i posebno upravno procesno pravo ... 117
3) Opšti i posebni upravni postupci (clausula: lex specialis derogat legi generali) ... 120
c) Nastanak i razvoj nauke upravnog prava ... 122
d) Nauka upravnog prava u Srbiji ... 125
e) Nauka upravnog prava u bivšoj Jugoslaviji ... 132

f) Savremene tendencije razvoja nauke upravnog prava ... 133
2. METOD NAUČNOG PROUČAVANJA UPRAVNOG PRAVA ... 134

III. IZVORI UPRAVNOG PRAVA ... 136
1. OPŠTA OBELEŽJA IZVORA UPRAVNOG PRAVA ... 136
2. VRSTE IZVORA UPRAVNOG PRAVA ... 138
a) Ustav kao izvor upravnog prava ... 138
b) Zakon kao izvor upravnog prava ... 140
c) Podzakonski opšti akti kao izvori upravnog prava ... 141
1) Podzakonski opšti akti skupština kao izvori upravnog prava ... 142
2) Akti predsednika republike kao izvori upravnog prava ... 143
3) Podzakonski opšti akti vlade kao izvori upravnog prava ... 144
4) Podzakonski opšti akti organa uprave kao izvori upravnog prava ... 144
5) Podzakonski opšti akti opština (grada) kao izvori upravnog prava ... 145
d) Opšti akti nedržavnih subjekata kao izvori upravnog prava ... 145
3. SUDSKE ODLUKE KAO IZVORI UPRAVNOG PRAVA ... 146
a) Sudske odluke i stvaranje prava ... 146
b) Primer iz naše sudske prakse ... 151
c) Sudske odluke i pravo Evropske unije ... 152
4. OBIČAJNO PRAVO KAO IZVOR UPRAVNOG PRAVA ... 155
5. TEHNIČKA PRAVILA I STANDARDI KAO IZVORI UPRAVNOG PRAVA ... 156

GLAVA II
ORGANIZACIJA UPRAVE

I. ORGANIZACIJA I RAD UPRAVE ... 159
1. OPŠTE NAPOMENE ... 159
2. JAVNA, DRŽAVNA I NEDRŽAVNA UPRAVA ... 160
3. POSLOVI DRŽAVNE UPRAVE ... 161
4. POLOŽAJ I ULOGA UPRAVE ... 162
5. UPRAVNA JAVNA OVLAŠĆENJA ... 162
6. MINISTARSTVA, DRUGI ORGANI UPRAVE I POSEBNE ORGANIZACIJE ... 163
7. LOKALNA SAMOUPRAVA ... 163

II. ORGANIZACIJA UPRAVE U SRBIJI ... 166
1. NORMATIVNI OKVIRI ... 166
2. POSLOVI DRŽAVNE UPRAVE U SRBIJI ... 167
3. POLOŽAJ I ULOGA UPRAVE U SRBIJI ... 170
4. DRŽAVNI SLUŽBENICI I NAMEŠTENICI ... 170
a) Uvodne napomene ... 171
b) Službenici i uprava ... 171
1) Značaj kadrova u upravi ... 175
2) Prijem (zapošljavanje) službenika ... 176
3) Prava i dužnosti službenika ... 180
4) Odgovornost službenika ... 182
5) Prestanak službe ... 183
c) Službenički sistem ... 185
d) Upravni službenici u novim uslovima ... 185
1) Opšti osvrt ... 188
2) Selekcija i napredovanje javnih službenika ... 191
3) Permanentno obrazovanje ... 197
4) Službenička etika ... 200
5) „Whistle blowers“ ... 202
e) Državni službenici i sukob interesa ... 202

1) Uvodne napomene 202
2) Sprečavanje sukoba interesa u državnoj upravi 204
5. ORGANI UPRAVE I POSEBNE ORGANIZACIJE U SRBIJI 205
6. POKRAJINSKA UPRAVA 207
a) Uprava u Vojvodini 208
b) Uprava na Kosovu i Metohiji 209
7. LOKALNA SAMOUPRAVA 210
a) Opštinska i gradska uprava 210
b) Opština i grad (Beograd) kao teritorijalna jedinica i jedinica lokalne samouprave u Srbiji 210
c) Organizacija vlasti i uprave na lokalnom nivou 211
d) Zaštita lokalne samouprave 214

III. NEDRŽAVNA UPRAVA, JAVNE SLUŽBE JAVNE AGENCIJE 215
1. JAVNI SEKTOR 215
2. JAVNE SLUŽBE 216
3. JAVNE AGENCIJE
1) Pojam i pravna priroda javnih agencija 217
a) Agencije u nekim razvijenim evropskim zemljama 217
b) Javne agencije u pravu Srbije 219
c) Javne agencije i javna ovlašćenja 219
d) Organizacione karakteristike i klasifikacija javnih agencija 220
e) Funkcionalna svojstva javnih agencija 222
2) Kontrola rada i odgovornost javnih agencija 223
a) Neophodnost diferenciranja oblika pravne kontrole i oblika odgovornosti agencija 223
b) Pravna kontrola rada javnih agencija 223
(a) Pravna kontrola rada agencija kao posebnih organizacija u sastavu državne uprave 224
(b) Pravna kontrola rada javnih agencija kao organizacija van državne uprave sa poverenim javnim ovlašćenjima 224
c) Odgovornost javnih agencija 226
4. NEZAVISNA TELA 227
1) Nezavisni državni organi i tela u pravu Srbije 227
a) Ombudsman 227
b) Poverenik za informacije od javnog značaja (i zaštitu podataka o ličnosti) 230
c) Agencija za borbu protiv korupcije 232
d) Državna revizorska institucija 235
e) Komisija za zaštitu konkurencije 237
2) Kontrola nezavisnih državnih organa i tela od strane parlamenta u Srbiji 238

IV. ELEKTRONSKA UPRAVA (E-UPRAVA) 243
1. OSNOVNA PITANJA I PRAVNI OKVIRI EVROPSKE UNIJE 243
2. E-UPRAVA U REGIONU 248

GLAVA III
UPRAVNA DELATNOST

I. UVODNE NAPOMENE 253
1. UPRAVNA DELATNOST I ULOGA UPRAVE 254
2. UPRAVNA DELATNOST PREMA USTAVU REPUBLIKE SRBIJE IZ 1990. I ZAKONU O DRŽAVNOJ UPRAVI IZ 1992. GODINE 255

3. UPRAVNA DELATNOST I STRATEGIJA REFORME DRŽAVNE UPRAVE U REPUBLICI SRBIJI IZ 2004. GODINE 255
4. UPRAVNA DELATNOST I ZAKON O DRŽAVNOJ UPRAVI IZ 2005. GODINE 255
5. UPRAVNA DELATNOST PREMA USTAVU REPUBLIKE SRBIJE IZ 2006. GODINE 257
6. VRSTE I OBLICI UPRAVNE DELATNOSTI 259

II. AKTI UPRAVE
1. POJAM I VRSTE AKATA UPRAVE 260
2. UPRAVNI PROPISI 260
3. UPRAVNI AKTI 261
a) Pojam i obeležja upravnog akta 262
1) Konkretnost 262
2) Autoritativnost 263
3) Jednostranost 263
4) Pravno dejstvo 265
5) Zasnovanost na zakonu 266
6) Izvršnost 266
7) Upravna stvar 266
(a) Upravna stvar u teoriji 267
(b) Zakonsko definisanje upravne stvari 267
8) Donosilac upravnog akta 269
9) Definicija upravnog akta 270
b) Vrste upravnih akata 271
1) Pozitivni i negativni upravni akti 272
2) Konstitutivni i deklarativni upravni akti 273
3) Vezani i slobodni (diskrecioni) upravni akti 274
(a) Pojam vezanih i slobodnih (diskrecionih) upravnih akata 274
(b) Ovlašćenje za odlučivanje po diskrecionoj oceni u pravu Evropske unije 274
4) Jednostavni i zbirni upravni akti 276
5) Formalni i neformalni upravni akti 277
6) Upravni akti sa trajnim vremenskim dejstvom i upravni akti sa ograničenim vremenskim dejstvom 278
7) Upravni akti koji se donose po zahtevu stranke i upravni akti koji se donose po službenoj dužnosti 279
8) Rešenja i zaključci 280
9) Pogrešni upravni akti 280
(a) Neispravni i protivpravni upravni akti 281
(b) Nezakoniti i necelishodni upravni akti 281
(c) Rušljivi i ništavi upravni akti 283
(d) Uklanjanje pogrešnih upravnih akata 284
c) Pravno dejstvo upravnog akta 285
1) Zakonitost upravnog akta 285
2) Početak i prestanak pravnog dejstva upravnog akta 286
3) Pravosnažnost upravnog akta 288
d) Dodaci upravnom aktu 290
e) Upravni akti i kompjuterska tehnologija 291
1) Upotreba kompjutera i donošenje upravnih akata 291
2) Pravna pitanja u vezi sa upravnim aktima donetim sredstvima kompjuterske tehnologije 293
4. MATERIJALNI AKTI UPRAVE (UPRAVNE RADNJE) 294
a) Dokumentovanje 295
b) Saopštavanje 297
c) Primanje izjava 297

d) Prinudne radnje 298
5. UPRAVNI UGOVORI 300
a) Pojam upravnog ugovora 300
b) Nastanak i razvoj upravnih ugovora 301
c) Upravni ugovori i naše pravo 302

III. UPRAVNI NADZOR 305
1. POJAM I OBELEŽJA UPRAVNOG NADZORA 305
2. VRSTE UPRAVNOG NADZORA 306
a) Nadzor nad zakonitošću rada 306
b) Nadzor nad zakonitošću akata 307
c) Inspekcijski nadzor 307
1) Opšte napomene 307
2) Inspektor 308
3) Inspekcijski postupak 309
4) Poveravanje inspekcijskih poslova 311
3. UPRAVNA INSPEKCIJA 311

GLAVA IV
KONTROLA UPRAVE

I. POJAM I VRSTE KONTROLE UPRAVE 315

II. POLITIČKA KONTROLA UPRAVE 316

III. PRAVNA KONTROLA UPRAVE 317

IV. UPRAVNA KONTROLA UPRAVE 319
1. POJAM I VRSTE UPRAVNE KONTROLE UPRAVE 319
2. UNUTRAŠNJA ADMINISTRATIVNA KONTROLA 321
a) Opšte napomene 321
b) Instanciona kontrola 321
c) Službeni nadzor 323
3. SPOLJNA ADMINISTRATIVNA KONTROLA 324

V. SUDSKA KONTROLA UPRAVE 327

VI. POSEBNI OBLICI KONTROLE UPRAVE 329
1. JAVNO TUŽILAŠTVO I KONTROLA UPRAVE 329
2. OMBUDSMAN 331
a) Ideja ljudskih prava 331
b) Ombudsman – zaštitnik prava građana 334
c) Ombudsman u našem pravu 337
1) Zaštitnik građana (ombudsman) u Srbiji 337
2) Građanski branilac (ombudsman) u jedinici lokalne samouprave u Srbiji 339
3) Pokrajinski građanski branilac (ombudsman)u Vojvodini 339
3. USTAVNA ŽALBA 340
a) Ustavna žalba i žalba Ustavnom sudu 340
b) Ustavna žalba kao pravno sredstvo zaštite ljudskih i manjinskih prava i sloboda u Srbiji 343
c) Povod za uvođenje ustavne žalbe zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku u Srbiji 346

d) Pravni osnov za uvođenje ustavne žalbe zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku u Srbiji 348
e) Zakon o Ustavnom sudu Srbije i ustavna žalba 349
f) Ustavna tužba u Hrvatskoj 351

GLAVA V
ODGOVORNOST UPRAVE

I. UPRAVNA DELATNOST I ODGOVORNOST UPRAVE 357
1. OPŠTE NAPOMENE 357
2. VRSTE PRAVNE ODGOVORNOSTI UPRAVE 361
3. SISTEMI ODGOVORNOSTI UPRAVE 363
4. PRAVNA PRIRODA (OSNOV) ODGOVORNOSTI UPRAVE 365

II. ODGOVORNOST ZA ŠTETU PRIČINJENU RADOM UPRAVE 368

III. „ĆUTANJE UPRAVE" 371
1. POJAM I VRSTE „ĆUTANJA UPRAVE" 371
2. UPRAVNI POSTUPAK I „ĆUTANJE UPRAVE" 372
3. UPRAVNI SPOR I „ĆUTANJE UPRAVE" 375
4. MODELI PRAVNE REGULACIJE „ĆUTANJA UPRAVE" 378

UPRAVNO PROCESNO PRAVO

GLAVA I
PREDMET I IZVORI UPRAVNOG PROCESNOG PRAVA

I. MATERIJALNO I PROCESNO PRAVO 385

II. PREDMET UPRAVNOG PROCESNOG PRAVA 387
1. POJAM I PREDMET UPRAVNOG PROCESNOG PRAVA 387
2. SISTEMATIZACIJA PREDMETA UPRAVNOG PROCESNOG PRAVA 389

III. UPRAVNO PROCESNO PRAVO I DRUGA PROCESNA PRAVA 390
1. ODNOS UPRAVNOG PROCESNOG PRAVA I UPRAVNOG MATERIJALNOG PRAVA 390
2. ODNOS UPRAVNOG PROCESNOG PRAVA I DRUGIH PROCESIH PRAVA 390

IV. IZVORI UPRAVNOG PROCESNOG PRAVA 391

GLAVA II
POSTUPAK DONOŠENJA UPRAVNIH PROPISA

1. POSTUPAK DONOŠENJA UPRAVNIH PROPISA U ŠIREM SMISLU (UPRAVNI ZAKONI) 395
2. POSTUPAK DONOŠENJA UPRAVNIH PROPISA U UŽEM SMISLU (UPRAVNI PROPISI) 398

GLAVA III
UPRAVNI POSTUPAK

I. OPŠTI UPRAVNI POSTUPAK 401

A. UPRAVNI POSTUPAK 401
1. RAZVOJ UPRAVNOG POSTUPKA 401
2. POJAM UPRAVNOG POSTUPKA 404
3. VRSTE UPRAVNOG POSTUPKA 407
4. ZAKONI O OPŠTEM UPRAVNOM POSTUPKU U NAŠEM PRAVU 408

B. OPŠTI UPRAVNI POSTUPAK PREMA ZUP-u 410
1. OPŠTE NAPOMENE 410
2. OSNOVNA NAČELA OPŠTEG UPRAVNOG POSTUPKA 411
a) Važenje zakona 411
b) Neophodna odstupanja i značenje pojedinih izraza 411
c) Načela opšteg upravnog postupka 412
1) Načelo zakonitosti 412
2) Načelo zaštite prava građana i zaštite javnog interesa 413
3) Načelo efikasnosti 414
4) Načelo istine 414
5) Načelo saslušanja stranke 414
6) Načelo (slobodne) ocene dokaza 415
7) Načelo samostalnosti u rešavanju 416
8) Načelo dvostepenosti u rešavanju (pravo na žalbu) 416
9) Načelo pravosnažnosti 417
10) Načelo ekonomičnosti postupka 418
11) Načelo pružanja pomoći stranci 418
12) Upotreba jezika i pisma u postupku 419
3. NADLEŽNOST U UPRAVNOM POSTUPKU 419
a) Pojam i vrste nadležnosti 419
b) Određivanje stvarne nadležnosti po ZUP-u 423
c) Određivanje mesne nadležnosti po ZUP-u 424
d) Prostorno ograničenje nadležnosti 425
e) Službeno lice ovlašćeno za vođenje upravnog postupka i službeno lice ovlašćeno za rešavanje 425
f) Pravna pomoć 426
g) Izuzeće službenog lica 427
4. STRANKA U UPRAVNOM POSTUPKU I NJENO ZASTUPANJE 429
a) Učesnici u upravnom postupku 429
b) Stranka u upravnom postupku 429
c) Svojstva stranke 430
d) Zastupnici i punomoćnici stranke 432
1) Zakonski zastupnik stranke 432
2) Privremeni zastupnik stranke 432
3) Zajednički predstavnik više stranaka 433
4) Punomoćnik stranke 433
5) Stručni pomagač stranke 434
e) Stranke sa diplomatskim imunitetom 434
5. OPŠTENJE ORGANA SA STRANKOM I DRUGIM UČESNICIMA U UPRAVNOM POSTUPKU 435
a) Podnesci 435
b) Pozivanje 437
c) Zapisnik 438
d) Razgledanje i prepisivanje spisa i obaveštavanje o toku postupka 440

e) Dostavljanje 441
1) Način dostavljanja 441
2) Posredno dostavljanje 442
3) Obavezno lično dostavljanje 443
4) Posebni slučajevi dostavljanja 443
(a) Dostavljanje zakonskom zastupniku i punomoćniku 443
(b) Dostavljanje punomoćniku za primanje pismena 444
(c) Dostavljanje državnim organima, preduzećima i drugim pravnim licima 444
(d) Dostavljanje licima u inostranstvu, licima sa diplomatskim imunitetom, licima u vojnim jedinicama i ustanovama i licima na izdržavanju kazne zatvora 445
(e) Dostavljanje javnim saopštenjem 445
5) Odbijanje prijema 446
6) Promena prebivališta, boravišta ili sedišta 446
7) Dostavnica 446
8) Greške u dostavljanju 447
6. ROKOVI I POVRAĆAJ U PREĐAŠNJE STANJE 447
a) Rokovi 447
1) Pojam i računanje rokova u upravnom postupku 447
2) Vrste rokova u upravnom postupku 449
3) Uticaj procesnih rokova na rad organa uprave 451
4) Pravo na pravnu zaštitu u razumnom roku 453
(1) Pojam razumnog roka 453
(2) Izvršenje odluke u razumnom roku 455
b) Povraćaj u pređašnje stanje (restitutio in integrum) 456
7. ODRŽAVANJE REDA U TOKU POSTUPKA 458
8. TROŠKOVI UPRAVNOG POSTUPKA 458
a) Troškovi organa i stranaka 459
b) Oslobađanje od plaćanja troškova 460

C. PRVOSTEPENI UPRAVNI POSTUPAK 461
1. FAZE UPRAVNOG POSTUPKA 461
2. POKRETANJE POSTUPKA 462
a) Oficijelna i stranačka maksima 462
b) Spajanje više stvari u jedan postupak 463
c) Izmena zahteva 463
d) Odustanak od zahteva 464
e) Poravnanje 464
3. ISPITNI POSTUPAK 465
a) Opšte karakteristike 465
b) Skraćeni (ispitni) postupak 466
c) Poseban ispitni postupak 467
4. PRETHODNO PITANJE U UPRAVNOM POSTUPKU 468
5. USMENA RASPRAVA 470
6. DOKAZNI POSTUPAK 472
a) Dokazivanje i dokazna sredstva 472
b) Isprave 473
1) Javne i privatne isprave 473
2) Uverenja 476
c) Svedoci 477
d) Izjava stranke 479
e) Veštaci 479
f) Uviđaj 481
g) Obezbeđenje dokaza 482
7. REŠENJE 482

a) Organ koji donosi rešenje 483
b) Oblik i sastavni delovi rešenja 484
c) Delimično, dopunsko i privremeno rešenje 487
d) Rok za izdavanje rešenja 487
e) Ispravljanje grešaka u rešenju 488
8. ZAKLJUČAK 488

D. DRUGOSTEPENI UPRAVNI POSTUPAK 489
1. PRAVO NA ŽALBU 489
2. NADLEŽNOST ORGANA ZA REŠAVANJE PO ŽALBI 491
3. ROK ZA ŽALBU 492
4. SADRŽAJ I PREDAVANJE ŽALBE 493
5. POSTUPAK PO ŽALBI 493
a) Rad prvostepenog organa po žalbi 493
b) Rešavanje drugostepenog organa po žalbi 495
1) Prethodni postupak po žalbi 495
2) Redovni postupak po žalbi 495
c) Žalba kada prvostepeno rešenje nije doneto 497
6. ROK ZA DONOŠENJE REŠENJA PO ŽALBI I DOSTAVLJANJE DRUGOSTEPENOG REŠENJA 498

E. PONAVLJANJE UPRAVNOG POSTUPKA 498
1. OPŠTE KARAKTERISTIKE 498
2. RAZLOZI ZA PONAVLJANJE UPRAVNOG POSTUPKA 499
3. PREDLOG ZA PONAVLJANJE POSTUPKA I ROKOVI 500
4. ODLUČIVANJE U VEZI SA PONAVLJANJEM POSTUPKA 501
a) Rešavanje o ponavljanju postupka (iudicium rescindens) 501
b) Odlučivanje u ponovljenom postupku(iudicium rescissorium) 502

F. NAROČITI SLUČAJEVI PONIŠTAVANJA, UKIDANJA I MENJANJA REŠENJA (VANREDNA PRAVNA SREDSTVA) 503
1. MENJANJE I PONIŠTAVANJE REŠENJA U VEZI SA UPRAVNIM SPOROM 505
2. ZAHTEV ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI U UPRAVNOM POSTUPKU 506
3. PONIŠTAVANJE I UKIDANJE REŠENJA PO OSNOVU SLUŽBENOG NADZORA 507
4. UKIDANJE I MENJANJE PRAVOSNAŽNOG REŠENJA UZ PRISTANAK ILI PO ZAHTEVU STRANKE 509
5. VANREDNO UKIDANJE REŠENJA 510
6. OGLAŠAVANJE REŠENJA NIŠTAVIM 511

G. IZVRŠENJE REŠENJA 513
1. OPŠTE KARAKTERISTIKE IZVRŠNOG POSTUPKA 513
2. IZVRŠNOST 514
a) Izvršnost rešenja 514
b) Izvršnost zaljučka 514
3. SPROVOĐENJE IZVRŠENJA 515
a) Opšti uslovi 515
b) Administrativno i sudsko izvršenje 515
c) Nadležnost za sprovođenje administrativnog izvršenja 515
d) Zaključak o dozvoli izvršenja i potvrda izvršnosti 516
e) Posebna žalba 516
f) Obustavljanje i odlaganje izvršenja 517
g) Izvršenje novčanih kazni u upravnom postupku 517
h) Sprovođenje sudskog izvršenja 517
4. IZVRŠENJE NENOVČANIH OBAVEZA(administrativno izvršenje) 517

a) Izvršenje preko drugih lica 517
b) Izvršenje putem prinude 518
1) Prinudno novčano sredstvo (globa) 518
2) Neposredna prinuda 518
c) Poništavanje ili ukidanje rešenja na osnovu kojeg je sprovedeno prinudno izvršenje 518
5. IZVRŠENJE RADI OBEZBEĐENJA 518
6. PRIVREMENI ZAKLJUČAK O OBEZBEĐENJU 519

H. SPROVOĐENJE ZUP-a 519

GLAVA IV
UPRAVNO-SUDSKI POSTUPAK (UPRAVNI SPOR)

I. UPRAVNI SPOR 523
1. NASTANAK I RAZVOJ UPRAVNOG SPORA 523
a) Istorijski osvrt 523
b) Razvoj upravnog sudstva u svetu 525
c) Nastanak i razvoj upravnog spora u Srbiji (i bivšoj Jugoslaviji) 526
(a) Razlozi za donošenje novog Zakona o upravnim sporovima (2009) 528
(b) Osnovni nedostaci novog Zakona o upravnim sporovima (2009) 529
c) Upravno sudstvo u svetu danas 531
2. POJAM I VRSTE UPRAVNOG SPORA 533
a) Pojam upravnog spora 533
b) Vrste upravnih sporova 534
1) Objektivan i subjektivan upravni spor 534
2) Spor za poništaj upravnog akta i spor pune jurisdikcije 535
3) Opšti i posebni upravni sporovi 537
3. SISTEMI ODREĐIVANJA PREDMETA UPRAVNOG SPORA 539

II. UPRAVNI SPOR PREMA ZAKONU O UPRAVNIM SPOROVIMA (ZUS) 539
1. CILJ UPRAVNOG SPORA 540
2. PRAVO POKRETANJA UPRAVNOG SPORA 541
3. NADLEŽNOST ZA VOĐENJE UPRAVNIH SPOROVA 541
4. PREDMET UPRAVNOG SPORA 541
a) Upravni (i drugi pojedinačni) akt kao predmet upravnog spora 542
b) Predmet upravnog spora u slučaju „ćutanja uprave“ 543
5. RAZLOZI ZA VOĐENJE UPRAVNOG SPORA 544
6. TUŽILAC I TUŽENI (STRANKE U UPRAVNOM SPORU) 546
7. TUŽBA U UPRAVNOM SPORU 546
a) Dejstvo tužbe 546
b) Rok i predaja tužbe 548
c) Sadržaj tužbe (tužbeni zahtev) 549
d) Postupak po tužbi 549
1) Prethodni postupak po tužbi 552
2) Redovni postupak po tužbi 553
8. UPRAVNI SPOR PUNE JURISDIKCIJE 554
9. PRESUDA I REŠENJE U UPRAVNOM SPORU 555
10. PRAVNA SREDSTVA U UPRAVNOM SPORU 555
a) Ustavno pravo na pravno sredstvo 556
b) Pravna sredstva u upravnom sporu prema Zakonu o upravnim sporovima iz 1996. godine 556
(a) Žalba protiv odluke suda u upravnom sporu 557
(b) Zahtev za vanredno preispitivanje pravosnažne sudske odluke u upravnom sporu 557

(c) Zahtev za zaštitu zakonitosti protiv sudske odluke u upravnom sporu 558
(d) Ponavljanje postupka u upravnom sporu 559
(e) Menjanje i poništavanje rešenja u vezi sa upravnim sporom (ZUP/96) 560
(f) „Nova tužba", „poseban podesak (opomena)" i „zahtev za donošenje upravnog akta od strane suda" u vezi sa neizvršenjem presude u upravnom sporu 562
(g) Zahtev za povraćaj stvari i naknadu štete u upravnom sporu 562
c) Pravna sredstva u upravnom sporu prema Zakonu o upravnim sporovima iz 2009. godine 563
(a) Prigovor protiv rešenja sudije pojedinca u upravnom sporu (ZUS/09) 563
(b) Vanredna pravna sredstva u upravnom sporu (ZUS/09) 566
(c) Udovoljavanje tužbenom zahtevu od strane tuženog (ZUS/09) 567
(d) Pravna sredstva u vezi sa neizvršenjem presude u upravnom sporu (ZUS/09) 568
(e) Zahtev za povraćaj stvari i naknadu štete u upravnom sporu (ZUS/09) 568
11. OBAVEZNOST I IZVRŠENJE PRESUDA U UPRAVNOM SPORU 571
12. DOPUNSKA PRAVILA POSTUPKA U UPRAVNOM SPORU 571
13. NOVČANO KAŽNJAVANJE 572
14. TROŠKOVI I TAKSE U UPRAVNOM SPORU 575

GLAVA V
POSTUPAK ZAKLJUČIVANJA UPRAVNIH UGOVORA (UGOVOR O KONCESIJI)

GLAVA VI
POSTUPAK VRŠENJA PRINUDNIH RADNJI

ODABRANA STRUČNA LITERATURA 583

APPENDIX: Contents summery in English 590

PREDGOVOR ČETVRTOM IZDANJU

Najnovije četvrto izmenjeno i dopunjeno „Upravno pravo / upravno procesno pravo", kao i prethodna izdanja, polazi od aktuelnog nastavnog plana i programa akademskih studija kao rezultata reforme nastavnog procesa radi uključivanja u Bolonjski proces i evropski visokoškolski obrazovni prostor. Nastavni plan osnovnih akademskih studija Pravnog fakulteta u Beogradu predviđa predmet *upravno pravo* kao obavezan predmet u petom semestru, dok je *upravno procesno pravo* obavezan predmet u Upravno-sudskom masters modulu u devetom semestru. Silabusom doktorskih studija, u okviru upravnopravne naučne oblasti, obuhvaćeni su predmeti upravno pravo i upravno procesno pravo.

Udžbenik je namenjen studentima osnovnih studija, master studija i doktorskih studija. Materija koja je namenjena analizi na master i doktorskom nivou sadržana je u posebno naznačenim (uvučenim) pasusima.

Ovo četvrto izmenjeno i dopunjeno izdanje udžbenika „Upravno pravo / upravno procesno pravo" u celini obuhvata najnovije značajne izmene upravnog zakonodavstva. Pre svega, u potpunosti je obrađena materija upravnih sporova u skladu sa novim Zakonom o upravnim sporovima (Službeni glasnik RS, br. 111/2009), kao i izmene i dopune Zakona o opštem upravnom postupku (Službeni glasnik RS, br. 30/2010).

Cilj ovog udžbenika je da bude efikasno sredstvo studentima za bolje razumevanje ne samo važećeg normativnog okvira upravne legislative, već i savremenih konceptualnih modela uprave i upravnih sistema, posebno njihove organizacione, funkcionalne i vrednosne transformacije „od instrumenta vlasti" u „servis građana", kao i za obradu upravnih procedura. Iz tih razloga su, iako sadržinski odvojene, materije upravnog i upravnog procesnog prava spojene u jedan tekstualni okvir.

I ovom prilikom se zahvaljujemo studentima koji su nam ukazali veliko akademsko poverenje time što su se opredelili da ozbiljno i savesno pristupe pripremanju i polaganju ispita iz upravnog prava. Zahvaljujemo se na saradnji mr Mirjani Drenovak Ivanović, asistentkinji na katedri za javno pravo, koja je svojim predlozima i sugestijama dala doprinos i ovom izdanju udžbenika.

Beograd, avgust 2010.

Prof. dr Stevan Lilić